

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

επί των προτάσεων των ανεξάρτητων Βουλευτών κ.κ. Γεωργίου Μανούσου, Ιωάννη Δημητροκάλλη και Διονύσιου Βαλτογιάννη για τη Συνταγματική Αναθεώρηση και πρόσκληση θεσμικού διαλόγου ενόψει της αναθεωρητικής διαδικασίας

Προς τη Βουλή των Ελλήνων

A. ΥΠΟΜΝΗΜΑ

I. Εισαγωγή - Θεσμική βάση του Υπομνήματος

Οι παρακάτω υπογράφωντες ανεξάρτητοι βουλευτές, συγκροτώντας τη Συμμαχία Ανεξάρτητων Βουλευτών, καταθέτουμε το παρόν Υπόμνημα προς τον Πρόεδρο της Βουλής των Ελλήνων, στο πλαίσιο της δημόσιας και κοινοβουλευτικής συζήτησης που έχει ήδη ανοίξει σχετικά με τη νέα διαδικασία συνταγματικής αναθεώρησης.

Το παρόν Υπόμνημα:

α. δεν συνιστά τυπική πρόταση αναθεώρησης κατά το άρθρο 110 του Συντάγματος, λόγω μη συνδρομής του απαιτούμενου αριθμού βουλευτών,

β. αποτελεί όμως επίσημη κοινοβουλευτική κατάσταση θέσεων, με σκοπό:

- τη συμβολή στον θεσμικό διάλογο,
- τη σαφή οριοθέτηση των άρθρων που, κατά την άποψή μας, χρήζουν αναθεώρησης,
- και την πρόσκληση προς κάθε βουλευτή να τοποθετηθεί επί συγκεκριμένων συνταγματικών ζητημάτων.

Ζητούμε το παρόν Υπόμνημα:

- να πρωτοκολληθεί,
- να τεθεί υπόψη της Διάσκεψης των Προέδρων,
- και να διανεμηθεί στα κοινοβουλευτικά κόμματα και τους ανεξάρτητους βουλευτές.

II. Βασικές αρχές της πρότασής μας

Η συνταγματική αναθεώρηση δεν μπορεί να αντιμετωπίζεται ως:

- τεχνική άσκηση ειδικών,
- εργαλείο ενίσχυσης της εκτελεστικής εξουσίας,
- ή πεδίο συναίνεσης των κομμάτων χωρίς κοινωνική λογοδοσία.

Αντιθέτως, οφείλει να στοχεύει:

- στην ενίσχυση της λαϊκής κυριαρχίας,
- στη θεσμική λογοδοσία της πολιτικής εξουσίας,
- στην ουσιαστική, λειτουργική και τυπική ανεξαρτησία της Δικαιοσύνης,
- και στην ενεργοποίηση συνταγματικών διατάξεων που παραμένουν ανενεργές.

III. Άρθρα που προτείνουμε να τεθούν σε διαδικασία αναθεώρησης

Χωρίς να προδικάζουμε το τελικό περιεχόμενο των αναθεωρήσεων - αν και στην αιτιολογική έκθεση αναλύουμε σε κάποιο βαθμό την πρόθεση αναθεώρησης - προτείνουμε να τεθούν σε αναθεωρητική συζήτηση ιδίως τα ακόλουθα άρθρα:

Άρθρο 29 - Ελεύθερες εκλογές

Παύση κάθε αντισυνταγματικής και φωτογραφικής τροπολογίας και αόριστων κολλημάτων εκλογιμότητας, πλην όσων προβλέπει ο κοινός ποινικός νομοθέτης.

Άρθρα 30,31 και 32 - Πρόεδρος της Δημοκρατίας και αρμοδιότητες

Εκλογή Προέδρου από τον Λαό.

Θεματοφύλακας του Συντάγματος και του Πολιτεύματος.

Μια δετής θητεία.

Αυξημένες αρμοδιότητες.

Δικαίωμα να προτείνουν από έναν υποψήφιο όλα τα κοινοβουλευτικά κόμματα.

Άρθρο 44 παρ. 2 - Λαϊκά δεσμευτικά δημοψηφίσματα κοινωνικού χαρακτήρα

Η Δημοκρατία δεν πρέπει να εξαντλείται στην ψήφο κάθε τέσσερα χρόνια. Άμεση δημοκρατία, στην πράξη.

Άρθρο 51 - Ανώτατο όριο βουλευτικών θητειών και Υποχρεωτική άσκηση εκλογικού δικαιώματος

Θέσπιση ανώτατου ορίου δύο (2) θητειών για κάθε βουλευτή.

Καθιέρωση υποχρεωτικής ψήφου με πρόβλεψη αυστηρών, αποτελεσματικών κυρώσεων για αδικαιολόγητη αποχή, εξειδικευόμενων με νόμο.

Άρθρο 54 - Εκλογικό σύστημα

Για τη διασφάλιση της ισοτιμίας της ψήφου και την αποτροπή συνταγματικού «κλειδώματος» του πολιτικού ανταγωνισμού.

Άρθρο 62 - Βουλευτική ασυλία

Κατάργηση της γενικής ασυλίας. Διατήρηση αποκλειστικά της προστασίας για αδικήματα γνώμης και ψήφου (άρθρο 61).

Άρθρα 63 και συναφείς - Βουλευτικά προνόμια

Δραστική μείωση και συνταγματικός εξορθολογισμός αποζημιώσεων, κρατικών επιχορηγήσεων και παροχών.

Η βουλευτική ιδιότητα ως δημόσια υπηρεσία και κοινωνικό λειτούργημα, όχι προνόμιο.

Άρθρο 73 παρ. 6 - Νομοθετική Πρωτοβουλία Πολιτών

Προκειμένου να διασφαλιστεί η πραγματική και όχι προσχηματική εφαρμογή του θεσμού, ο οποίος παραμένει ανενεργός παρά την αναθεώρηση του 2019.

Άρθρο 86 - Ποινική ευθύνη Υπουργών

Με στόχο την πλήρη κατάργηση - και όχι τροποποίηση - του προνομιακού καθεστώτος και την υπαγωγή των μελών της κυβέρνησης στο κοινό ποινικό δίκαιο.

Άρθρο 90 - Επιλογή ηγεσίας της Δικαιοσύνης

Με σκοπό την αποσύνδεση της ανώτατης δικαστικής ηγεσίας από την εκτελεστική εξουσία.

Άρθρο 93 - Ίδρυση Ανεξάρτητου Ανώτατου Συνταγματικού Δικαστηρίου

Η ίδρυση Ανεξάρτητου Συνταγματικού Δικαστηρίου:

- θωρακίζει το Σύνταγμα έναντι κυβερνητικών μεθοδεύσεων,

- αποκαθιστά την εμπιστοσύνη των πολιτών στους θεσμούς,

- και μετατρέπει το Σύνταγμα από διακηρυκτικό κείμενο σε ζωντανό κανόνα δικαίου.

Άρθρο 101Α - Ανεξάρτητες Αρχές

Αλλαγή του τρόπου συγκρότησης: τέλος στις κομματικές συναλλαγές, διαφανείς και αντικειμενικές διαδικασίες επιλογής και ενίσχυση λογοδοσίας χωρίς υπονόμευση ανεξαρτησίας.

Άρθρο 103 παρ. 8 - Συμβασιούχοι και πάγιες ανάγκες

Άρση του απόλυτου χαρακτήρα της απαγόρευσης μετατροπής συμβάσεων.

Δυνατότητα θεσμικά ελεγχόμενης λύσης για εργαζομένους με πολυετή υπηρεσία σε πάγιες και διαρκείς ανάγκες, μέσω ανεξάρτητης αξιοκρατικής διαδικασίας.

Διατάξεις διαφάνειας και λογοδοσίας της εκτελεστικής εξουσίας, ώστε να ενισχυθούν τα θεσμικά αντίβαρα και ο κοινοβουλευτικός έλεγχος.

IV. Πρόσκληση θεσμικής ευθύνης

Καλούμε:

- την κυβέρνηση,
- τα κοινοβουλευτικά κόμματα,
- και κάθε ανεξάρτητο βουλευτή,

να τοποθετηθούν ρητά επί των ανωτέρω προτάσεων και να αναλάβουν την ευθύνη που τους αναλογεί απέναντι στη συνταγματική τάξη και την κοινωνία.

Η συνταγματική αναθεώρηση δεν μπορεί να προχωρήσει ειρήμην της κοινωνίας και χωρίς καθαρές θέσεις.

B. ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

1. Η αναθεώρηση ως ζήτημα Δημοκρατίας

Η εμπειρία της Μεταπολίτευσης και ιδίως της οικονομικής κρίσης ανέδειξε ότι το πρόβλημα της Χώρας δεν είναι μόνο η εφαρμογή των νόμων, αλλά η αποσύνδεση των θεσμών από τη λαϊκή βούληση. Η συνταγματική αναθεώρηση οφείλει να απαντήσει σε αυτό το έλλειμμα και όχι να το διαιωνίσει.

2. Η αποτυχία εφαρμογής ήδη ισχυουσών συνταγματικών διατάξεων

Η αναθεώρηση του 2019 εισήγαγε τον θεσμό της Νομοθετικής Πρωτοβουλίας Πολιτών. Παρά ταύτα, επί σχεδόν πέντε έτη:

- δεν έχει ψηφιστεί εφαρμοστικός νόμος,
- και η διάταξη παραμένει ανενεργή.

Το γεγονός αυτό συνιστά θεσμική απαξίωση του ίδιου του Σύνταγματος και εγείρει σοβαρό ζήτημα αξιοπιστίας της αναθεωρητικής διαδικασίας.

3. Η ανάγκη κατάργησης της θεσμικής ατιμωρησίας

Το ισχύον καθεστώς ευθύνης υπουργών έχει λειτουργήσει διαχρονικά ως μηχανισμός αποτροπής της λογοδοσίας. Η αποκατάσταση της ισονομίας αποτελεί βασική προϋπόθεση για την επανασύνδεση πολιτικής εξουσίας και κοινωνίας.

4. Η ανεξαρτησία της Δικαιοσύνης ως θεμέλιο του πολιτεύματος

Η επιλογή της ανώτατης δικαστικής ηγεσίας από την εκτελεστική εξουσία δημιουργεί εύλογες υπόνοιες εξάρτησης και υπονομεύει την εμπιστοσύνη των πολιτών. Η αναθεώρηση του σχετικού πλαισίου είναι ζήτημα θεσμικής τάξης, όχι κομματικής σκοπιμότητας.

5. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας ως άμεσος θεματοφύλακας του Σύνταγματος, του πολιτεύματος και της λαϊκής κυριαρχίας.

Απευθείας εκλογή του από τον λαό, με μία και μοναδική θητεία με αυξημένες αρμοδιότητες.

6. Συμπερασματικά

Η συνταγματική αναθεώρηση είτε θα αποτελέσει ευκαιρία δημοκρατικής επανεκκίνησης είτε θα επιβεβαιώσει την κρίση εμπιστοσύνης που ήδη βιώνει η κοινωνία.

Οι προτάσεις της Συμμαχίας Ανεξάρτητων Βουλευτών κατατίθενται με σκοπό να συμβάλλουν στην πρώτη εκδοχή. Εμπεριστατωμένα, τεκμηριωμένα, με πλήρη θεσμική και νομική επάρκεια, τίθενται δημόσια στους πολίτες προς κρίση.

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 29 - Ελεύθερες εκλογές

Στη δημοκρατία, δεν υπάρχουν περιορισμοί, πλην αυτών που προβλέπονται από τον ποινικό νομοθέτη. Φωτογραφικές διατάξεις, αντισυνταγματικές τροπολογίες και αόριστα κωλύματα εκλογιμότητας δεν έχουν θέση σε μια σύγχρονη δημοκρατία. Κατά συνέπεια προτείνουμε την αναθεώρηση του Άρθρου 29 ως εξής:

1. Οι Έλληνες πολίτες έχουν δικαίωμα να ιδρύουν και να συμμετέχουν σε πολιτικά κόμματα. Η οργάνωση και η λειτουργία τους οφείλει να εξυπηρετεί την ελεύθερη λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος.

2. Η συμμετοχή πολιτικού κόμματος στις βουλευτικές, ευρωπαϊκές και αυτοδιοικητικές εκλογές δεν μπορεί να περιορίζεται για λόγους πολιτικών πεποιθήσεων, ιδεολογικού προσανατολισμού ή προσώπων που το υποστηρίζουν, παρά μόνο στις περιπτώσεις που προβλέπονται ρητά από το Σύνταγμα.

3. Προϋπόθεση συμμετοχής πολιτικού κόμματος στις εκλογές αποτελεί η πλήρης διαφάνεια των οικονομικών του στοιχείων και η μη ύπαρξη ληξίπροθεσμων και ανεξόφλητων οφειλών προς το Δημόσιο, ασφαλιστικούς οργανισμούς, πιστωτικά ιδρύματα ή τρίτους, οι οποίες δεν τελούν σε νόμιμη ρύθμιση ή δεν αμφισβητούνται δικαστικώς.

4. Ο έλεγχος των οικονομικών προϋποθέσεων της προηγούμενης παραγράφου διενεργείται από ανεξάρτητη αρχή, σύμφωνα με τις αρχές της αντικειμενικότητας, της διαφάνειας και της ίσης μεταχείρισης.

5. Κανένα πολιτικό κόμμα δεν αποκλείεται από τις εκλογές λόγω πραγματικών ή εικαζόμενων πολιτικών επιρροών, δηλώσεων υποστήριξης, προσωπικών σχέσεων ή άλλων κριτηρίων που δεν συνδέονται με τις ρητές συνταγματικές προϋποθέσεις του παρόντος άρθρου.

Άρθρο 30 - Πρόεδρος της Δημοκρατίας

Η συνταγματική αναθεώρηση του 1986 επέφερε μία από τις σημαντικότερες μεταβολές στη λειτουργία του ελληνικού πολιτεύματος μετά τη Μεταπολίτευση.

Με τις αναθεωρητικές εκείνες παρεμβάσεις αφαιρέθηκε από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας το μεγαλύτερο μέρος των ουσιαστικών αρμοδιοτήτων που του είχαν απονεμηθεί από το Σύνταγμα του 1975 ως θεσμικού εγγυητή της συνταγματικής τάξης και ρυθμιστή του πολιτεύματος.

Αποτέλεσμα των αλλαγών αυτών ήταν η σταδιακή μετατροπή του θεσμού από ενεργό συνταγματικό αντίβαρο σε κατ' ουσίαν εθιμοτυπικό και συμβολικό παράγοντα του πολιτεύματος, χωρίς ουσιαστική δυνατότητα παρέμβασης σε περιπτώσεις θεσμικών εκτροπών, αντισυντα-

ματικών νομοθετικών πρωτοβουλιών ή σοβαρών κρίσεων λειτουργίας των δημοκρατικών θεσμών. Κατόπιν των ανωτέρω, προτείνουμε τη ριζική αναδιάρθρωση του θεσμού, ως πραγματικού εγγυητή του πολιτεύματος και της Συνταγματικής τάξης, χωρίς να δημιουργείται δυαρχία και σύγκρουση ρόλων:

1. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας είναι ο θεματοφύλακας του Συντάγματος, του Δημοκρατικού Πολιτεύματος και της Λαϊκής Κυριαρχίας.

2. Μεριμνά για την τήρηση του Συντάγματος, την ομαλή λειτουργία των θεσμών και την προστασία των ατομικών και πολιτικών δικαιωμάτων των πολιτών.

3. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας ασκεί τις αρμοδιότητες που του αναθέτει το Σύνταγμα χωρίς να συμμετέχει στην άσκηση της κυβερνητικής πολιτικής.

Άρθρο 31

1. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας εκλέγεται με άμεση, καθολική και μυστική ψηφοφορία από το εκλογικό σώμα.

2. Η θητεία του είναι εξαετής και δεν ανανεώνεται.

3. Κάθε κοινοβουλευτικό κόμμα δικαιούται να προτείνει έναν (1) υποψήφιο.

4. Υποψήφιος μπορεί επίσης να ανακηρυχθεί κάθε Έλληνας πολίτης που συγκεντρώνει τουλάχιστον πενήντα χιλιάδες (50.000) έγκυρες υπογραφές εκλογέων προερχόμενες από τουλάχιστον τα δύο τρίτα (2/3) των εκλογικών περιφερειών της Χώρας.

5. Οι προϋποθέσεις συλλογής, πιστοποίησης και ελέγχου των υπογραφών καθορίζονται με νόμο.

Άρθρο 32

1. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας έχει δικαίωμα να παραπέμπει ψηφισμένο νομοσχέδιο στο Συνταγματικό Δικαστήριο πριν από τη δημοσίευσή του, όταν κρίνει ότι τίθεται ζήτημα συνταγματικότητας.

2. Η παραπομπή αναστέλλει τη δημοσίευση και την έναρξη ισχύος του νόμου μέχρι την έκδοση οριστικής απόφασης του Συνταγματικού Δικαστηρίου.

3. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας μπορεί να απευθύνει ειδικό μήνυμα προς τη Βουλή και τον Ελληνικό Λαό όταν διαπιστώνει σοβαρό ζήτημα συνταγματικής τάξης, λειτουργίας των θεσμών ή προστασίας της λαϊκής κυριαρχίας.

4. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας δεν δύναται να παύει την Κυβέρνηση, να ασκεί νομοθετική πρωτοβουλία ή να αναλαμβάνει εκτελεστικές αρμοδιότητες πέραν όσων προβλέπονται ρητώς από το Σύνταγμα.

Άρθρο 44 παρ. 2 - Λαϊκά δεσμευτικά δημοψηφίσματα κοινωνικού χαρακτήρα

Προτείνεται η αναθεώρηση του άρθρου 44 παρ. 2 του Συντάγματος, ώστε να θεσπιστεί η δυνατότητα πρόκλησης δημοψηφισμάτων με λαϊκή πρωτοβουλία, αποκλειστικά για κοινωνικά και επαγγελματικά θέματα.

Στο πλαίσιο της αναθεώρησης, προτείνεται:

- η πρόβλεψη συγκεκριμένου αριθμού υπογραφών πολιτών ως προϋπόθεση ενεργοποίησης του θεσμού,
- ο σαφής αποκλεισμός θεμάτων εθνικής άμυνας, εξωτερικής πολιτικής και δημοσιονομικής πολιτικής,
- και η ρητή συνταγματική κατοχύρωση ότι το αποτέλεσμα του δημοψηφίσματος είναι δεσμευτικό για την κυβέρνηση και τη Βουλή.

Η καθιέρωση λαϊκών δεσμευτικών δημοψηφισμάτων σε κοινωνικά ζητήματα:

- ενισχύει τη λαϊκή κυριαρχία,
- αποκαθιστά τη συμμετοχή των πολιτών στη λήψη αποφάσεων που τους αφορούν άμεσα,
- και λειτουργεί ως θεσμικό αντίβαρο στην αυθαιρεσία της εκτελεστικής εξουσίας.

Άρθρο 51 - Υποχρεωτικότητα της ψήφου

Η διαρκώς αυξανόμενη αποχή από τις εκλογές δεν αποτελεί ουδέτερο κοινωνικό φαινόμενο. Συνιστά θεσμικό πρόβλημα πρώτης γραμμής.

Όταν η πλειοψηφία των πολιτών απέχει:

- η Δημοκρατία αποδυναμώνεται,
- η πολιτική ευθύνη μετατίθεται σε μικρές, οργανωμένες μειοψηφίες, κομματικούς στρατούς
- και η κοινωνική συνοχή διαρρηγγύεται περαιτέρω.

Η υποχρεωτική ψήφος, με σαφές συνταγματικό έρεισμα και ουσιαστικές κυρώσεις, δεν περιορίζει την ελευθερία. Αντιθέτως, την προστατεύει, διασφαλίζοντας ότι η λαϊκή κυριαρχία ασκείται καθολικά και όχι επιλεκτικά.

Προτείνουμε να τεθεί σε αναθεωρητική διαδικασία το άρθρο 51 του Συντάγματος, με σκοπό την ουσιαστική επαναφορά και ενίσχυση της υποχρεωτικής άσκησης του εκλογικού δικαιώματος.

Η μαζική αποχή από τις εκλογικές διαδικασίες:

- αλλοιώνει τη δημοκρατική νομιμοποίηση των θεσμών,
- επιτρέπει σε μειοψηφίες να καθορίζουν την πολιτική πορεία της Χώρας,
- και συνιστά παράγοντα αποσύνθεσης της λαϊκής κυριαρχίας.

Η ψήφος δεν είναι μόνο δικαίωμα. Είναι θεμελιώδης συνταγματική υποχρέωση του πολίτη απέναντι στο δημοκρατικό πολίτευμα.

Στο πλαίσιο αυτό, προτείνουμε:

- τη σαφή συνταγματική πρόβλεψη της υποχρεωτικής συμμετοχής στις εκλογές,
 - και τη δυνατότητα πρόβλεψης αποτελεσματικών και αυστηρών κυρώσεων για την αδικαιολόγητη αποχή, οι οποίες θα εξειδικεύονται με νόμο.
 - Δυνατότητα στους πολίτες να ψηφίζουν και ηλεκτρονικά όταν η Χώρα έχει πλέον την ψηφιακή ωριμότητα.
- Η Δημοκρατία δεν μπορεί να επιβιώνει ως προαιρετική διαδικασία.

Άρθρο 51 - Ανώτατο όριο βουλευτικών θητειών

Επιπρόσθετα με την αντιμετώπιση της αποχής, προτείνουμε την αναθεώρηση του άρθρου 51 του Συντάγματος, ώστε να καθιερωθεί ανώτατο όριο δύο (2) βουλευτικών θητειών για κάθε πρόσωπο.

Η απουσία χρονικού ορίου:

- έχει οδηγήσει στη μονιμοποίηση της πολιτικής εξουσίας,
- έχει καλλιεργήσει φαινόμενα επαγγελματικής πολιτικής,
- και έχει αποδυναμώσει την ανανέωση του πολιτικού προσωπικού.

Η θέσπιση ανώτατου ορίου θητειών:

- ενισχύει τη δημοκρατική ανανέωση,
- περιορίζει τις πελατειακές εξαρτήσεις,
- και επανασυνδέει τη βουλευτική ιδιότητα με την έννοια της προσωρινής εντολής.

Η συμμετοχή στην εθνική αντιπροσωπεία πρέπει να είναι τίτλος τιμής, και όχι σημαία ευκαιρίας για πολιτική καριέρα.

Άρθρο 62 - Βουλευτική Ασυλία

Η βουλευτική ασυλία θεσπίστηκε ιστορικά για να προστατεύει την ελευθερία του κοινοβουλευτικού λόγου και να αποτρέπει πολιτικές διώξεις. Στην ελληνική πολιτική πρακτική, όμως, εξελίχθηκε σε γενικευμένο προνόμιο, αποσυνδεδεμένο από τον αρχικό του σκοπό.

Προτείνουμε να τεθεί σε διαδικασία αναθεώρησης το άρθρο 62 του Συντάγματος, με σκοπό την κατάργηση της γενικής βουλευτικής ασυλίας και τη διατήρηση αποκλειστικά της απολύτως αναγκαίας προστασίας για αδικήματα γνώμης και ψήφου, όπως αυτά κατοχυρώνονται στο άρθρο 61 του Συντάγματος.

Η σημερινή μορφή της βουλευτικής ασυλίας:

- έχει λειτουργήσει διαχρονικά ως μηχανισμός αποφυγής της ποινικής λογοδοσίας,
- έχει ταυτιστεί στη συνείδηση των πολιτών με πρόνομια και ατιμωρησία,
- και έχει υπονομεύσει σοβαρά το κύρος του Κοινοβουλίου.

Η κοινοβουλευτική προστασία οφείλει να υπηρετεί τη Δημοκρατία, όχι τα πρόσωπα.

Στο πλαίσιο της αναθεώρησης, προτείνουμε:

- την πλήρη κατάργηση της ασυλίας για κάθε πράξη ή παράλειψη που δεν συνδέεται άμεσα με την άσκηση του κοινοβουλευτικού έργου,
- τη διατήρηση αποκλειστικά της ακαταδίωκτης γνώμης και ψήφου, ως θεμελιώδους εγγύησης της ελευθερίας του βουλευτή,
- και την υπαγωγή των βουλευτών στο κοινό ποινικό δίκαιο, όπως κάθε πολίτη.

Η ισονομία δεν αποδυναμώνει τη Δημοκρατία αλλά αντιθέτως τη θωρακίζει.

Άρθρα 63 και συναφείς διατάξεις - Βουλευτικές παροχές και πρόνομια

Προτείνουμε να τεθούν σε αναθεωρητική διαδικασία οι διατάξεις που αφορούν τις βουλευτικές παροχές, αποζημιώσεις και πρόνομια, με στόχο τη δραστηκή μείωση και εξορθολογισμό τους.

Η βουλευτική ιδιότητα συνιστά δημόσια υπηρεσία και όχι επαγγελματικό προνόμιο. Η διατήρηση υπέρμετρων παροχών:

- ενισχύει την κοινωνική αποξένωση από το πολιτικό σύστημα,
- τροφοδοτεί την αντίληψη της πολιτικής ως προνομιακής ελίτ,
- και υπονομεύει τη θεσμική αξιοπιστία του Κοινοβουλίου.

Στο πλαίσιο της αναθεώρησης, προτείνουμε:

- τον συνταγματικό περιορισμό των βουλευτικών παροχών στα απολύτως αναγκαία για την άσκηση του κοινοβουλευτικού έργου,
- τη δραστηκή μείωση των κρατικών επιχορηγήσεων στα κόμματα και την κατάργηση πρόσθετων προνομίων που δεν συνδέονται με λειτουργικές ανάγκες,
- και τη σαφή αρχή ότι οι αποδοχές και παροχές των βουλευτών δεν μπορούν να αποκλίνουν υπέρμετρα από τα κοινωνικά δεδομένα.

Άρθρο 86 - Ίση ποινική μεταχείριση Υπουργών και μελών της Κυβέρνησης

Η διαχρονική ασυλία Υπουργών και μελών της Κυβέρνησης τελειώνει με τη θεσμική της κατάργηση. Κατόπιν τούτου, προτείνουμε την αναδιαμόρφωση του Άρθρου 86 ως εξής:

- Τα μέλη της Κυβέρνησης και οι Υφυπουργοί υπέχουν ποινική, αστική και πειθαρχική ευθύνη σύμφωνα με τις γενικές διατάξεις του νόμου, όπως κάθε πολίτης.

- Για τη διερεύνηση, άσκηση ποινικής δίωξης, ανάκριση και εκδίκαση αδικημάτων που αποδίδονται σε μέλη της Κυβέρνησης ή Υφυπουργούς εφαρμόζονται αποκλειστικά οι κοινές διατάξεις της ποινικής νομοθεσίας και της ποινικής δικονομίας.

- Η Βουλή δεν διαθέτει αρμοδιότητα έγκρισης, αναστολής, παρεμπόδισης ή ελέγχου της ποινικής διαδικασίας που αφορά μέλη της Κυβέρνησης ή Υφυπουργούς.

- Σε περίπτωση άσκησης ποινικής δίωξης κατά μέλους της Κυβέρνησης ή Υφυπουργού, ο αρμόδιος Εισαγγελέας ενημερώνει αμελλητί τον Πρόεδρο της Βουλής, ο οποίος ανακοινώνει το γεγονός στο Σώμα κατά την πρώτη συνεδρίαση. Η ενημέρωση αυτή έχει αποκλειστικά πληροφοριακό χαρακτήρα και δεν γεννά οποιαδήποτε αρμοδιότητα της Βουλής επί της ποινικής διαδικασίας.

- Κάθε ειδική δικονομική ή ουσιαστική μεταχείριση υπέρ των μελών της Κυβέρνησης ή των Υφυπουργών απαγορεύεται.

- Νόμος μπορεί να προβλέπει ειδικές διαδικαστικές εγγυήσεις αποκλειστικά για την προστασία του δημοσίου συμφέροντος και της εύρυθμης λειτουργίας των θεσμών, χωρίς να θίγεται η αρχή της ισότητας ενώπιον του νόμου και χωρίς να παρεμποδίζεται η ποινική δίωξη.

Άρθρο 90 - Μικτό Εκλεκτορικό Σώμα Δικαιοσύνης

Οριστική από-συσχέτιση της ηγεσίας των ανώτατων δικαστηρίων από νομοθετική και εκτελεστική εξουσία. Ανεξάρτητη δικαιοσύνη, στην πράξη με τις ηγεσίες των ανώτατων δικαστηρίων της Χώρας να επιλέγονται με ψήφο από το δικαστικό σώμα και τους δικηγορικούς συλλόγους με μικτό εκλεκτορικό σώμα. Για τους λόγους αυτούς, προτείνουμε τα εξής:

1. Οι Πρόεδροι, Αντιπρόεδροι και Εισαγγελείς των Ανωτάτων Δικαστηρίων επιλέγονται από Ειδικό Εκλεκτορικό Σώμα Δικαιοσύνης.

Το Ειδικό Εκλεκτορικό Σώμα αποτελείται:

α) από το σύνολο των δικαστικών λειτουργών βαθμού Εφέτη και άνω ή αντιστοίχου βαθμού των λοιπών δικαιοδοσιών,

β) από εκπροσώπους των Δικηγορικών Συλλόγων της Χώρας, οι οποίοι εκλέγονται με καθολική ψηφοφορία των εγγεγραμμένων δικηγόρων.

2. Η ψήφος των δικαστικών λειτουργών και η ψήφος των εκπροσώπων των δικηγόρων έχουν ίση βαρύτητα στη διαμόρφωση του τελικού αποτελέσματος.

3. Υποψήφιοι μπορούν να είναι μόνο οι αρχαιότεροι δικαστικοί λειτουργοί των οικείων ανωτάτων δικαστηρίων που διαθέτουν τα νόμιμα προσόντα.

4. Η εκτελεστική εξουσία, η Βουλή, τα πολιτικά κόμματα και κάθε άλλο κρατικό όργανο δεν συμμετέχουν ούτε παρεμβαίνουν με οποιονδήποτε τρόπο στη διαδικασία επιλογής.

5. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας εκδίδει διαπιστωτική

πράξη διορισμού του επιλεγέντος προσώπου εντός δεκαπέντε ημερών από την ανακοίνωση του αποτελέσματος.

6. Η θητεία των Προέδρων των Ανωτάτων Δικαστηρίων είναι τετραετής και μη ανανεώσιμη.

7. Απαγορεύεται η ανάληψη κυβερνητικού, κομματικού ή πολιτικού αξιώματος από τους ανώτατους δικαστικούς λειτουργούς για πέντε (5) έτη μετά την αποχώρησή τους από το δικαστικό σώμα.

Άρθρο 93 - Ίδρυση Ανεξάρτητου Συνταγματικού Δικαστηρίου - Προληπτικός και αυτεπάγγελτος έλεγχος νόμων

Προτείνεται η αναθεώρηση των σχετικών συνταγματικών διατάξεων και η προσθήκη νέου άρθρου στο Σύνταγμα, με σκοπό τη σύσταση Ανεξάρτητου Συνταγματικού Δικαστηρίου.

Το Συνταγματικό Δικαστήριο θα έχει ως αποστολή:

- τον προληπτικό και αυτεπάγγελτο έλεγχο της συνταγματικότητας των νόμων πριν από την έναρξη ισχύος τους,

- τη διασφάλιση της υπεροχής του Συντάγματος έναντι της εκτελεστικής και νομοθετικής εξουσίας, και την αποτροπή θέσπισης αντισυνταγματικών ρυθμίσεων που θίγουν θεμελιώδη δικαιώματα.

Ο έλεγχος θα είναι:

- δεσμευτικός για τη Βουλή και την Κυβέρνηση, ενιαίος και οριστικός, ώστε να αποφεύγονται αντικρουόμενες δικαστικές κρίσεις, και θα ασκείται είτε αυτεπαγγέλτως είτε κατόπιν παραπομπής από θεσμικά όργανα.

Η ίδρυση Συνταγματικού Δικαστηρίου αποτελεί θεμελιώδη εγγύηση κράτους δικαίου και αναγκαίο αντίβαρο σε φαινόμενα νομοθετικής αυθαιρεσίας.

Άρθρο 103 παρ. 8 - Συμβασιούχοι και πάγιες ανάγκες του Δημοσίου

Προτείνεται η αναθεώρηση του άρθρου 103 παρ. 8 του Συντάγματος, το οποίο απαγορεύει απολύτως τη μετατροπή συμβάσεων ορισμένου χρόνου ή έργου σε αορίστου.

Η απόλυτη αυτή απαγόρευση, όπως εφαρμόστηκε διαχρονικά, δεν εξάλειψε τις πελατειακές πρακτικές, αλλά οδήγησε σε καθεστώς εργασιακής ομηρίας χιλιάδων εργαζομένων που καλύπτουν επί σειρά ετών πάγιες και διαρκείς ανάγκες του Δημοσίου.

Στο πλαίσιο της αναθεώρησης, προτείνεται:

- η άρση του απόλυτου χαρακτήρα της απαγόρευσης, και η συνταγματική πρόβλεψη δυνατότητας θεσμικά ελεγχόμενης μετατροπής συμβάσεων, αποκλειστικά:

- υπό αντικειμενικά κριτήρια, μετά από πολυετή πραγματική υπηρεσία, και μέσω ανεξάρτητης αξιολογικής διαδικασίας.

Η αξιολογία δεν ταυτίζεται με τη διαρκή ανασφάλεια.

Η συνταγματική τάξη οφείλει να προστατεύει τόσο τη νομιμότητα όσο και την κοινωνική δικαιοσύνη.

Άρθρο 101Α - Ανεξάρτητες Αρχές

Οι Ανεξάρτητες Αρχές θεσπίστηκαν για να λειτουργούν ως εγγυήσεις αντικειμενικότητας και θεσμικής ουδετερότητας. Στην πράξη, όμως, η διαδικασία επιλογής των μελών τους έχει μετατραπεί σε πεδίο κομματικής διαπραγμάτευσης, γεγονός που υπονομεύει την αξιοπι-

στία τους στα μάτια των πολιτών.

Το ισχύον σύστημα επιλογής των επικεφαλής των Ανεξαρτήτων Αρχών προβλέπει αυξημένη πλειοψηφία τριών πέμπτων (3/5) των μελών της Διάσκεψης των Προέδρων της Βουλής.

Παρά τη θεσμική στόχευση της διάταξης, η πρακτική εφαρμογή της έχει οδηγήσει επανειλημμένα σε πολιτικές συναλλαγές, παρασκηνιακές διαπραγματεύσεις και κομματικές ισορροπίες, οι οποίες υπονομεύουν το κύρος και την πραγματική ανεξαρτησία των Αρχών.

Η αναθεώρηση αποσκοπεί στη διεύρυνση της συμμετοχής των κοινοβουλευτικών δυνάμεων στη διαδικασία επιλογής και στην αποτροπή φαινομένων κυβερνητικής μονοπώλησης ή θεσμικής ομηρίας. Επομένως, για να λυθεί οριστικά αυτό το φαινόμενο, προτείνουμε να αναθεωρηθεί το Άρθρο 101Α ως εξής:

1. Κάθε κοινοβουλευτικό κόμμα δικαιούται να προτείνει έναν (1) υποψήφιο για τη θέση του Προέδρου ή μέλους Ανεξάρτητης Αρχής.

2. Η κοινοβουλευτική πλειοψηφία δύναται να προτείνει έως τρεις (3) υποψηφίους.

3. Η αξιωματική αντιπολίτευση δύναται να προτείνει έως δύο (2) υποψηφίους.

4. Όλοι οι υποψήφιοι οφείλουν να διαθέτουν τα τυπικά και ουσιαστικά προσόντα που προβλέπει ο νόμος.

5. Οι υποψήφιοι καλούνται σε δημόσια ακρόαση ενώπιον της Διάσκεψης των Προέδρων.

6. Η επιλογή πραγματοποιείται με πλειοψηφία τριών πέμπτων (3/5) των μελών της Διάσκεψης των Προέδρων.

7. Εάν η απαιτούμενη πλειοψηφία δεν επιτευχθεί μετά από τρεις διαδοχικές ψηφοφορίες, διενεργείται δημόσια κλήρωση μεταξύ των υποψηφίων που πληρούν τις νόμιμες προϋποθέσεις.

8. Το αποτέλεσμα της κλήρωσης επικυρώνεται από τη Διάσκεψη των Προέδρων και ο επιλεγείς διορίζεται με πράξη του Προέδρου της Δημοκρατίας.

9. Η διαδικασία είναι δημόσια και μεταδίδεται υποχρεωτικά από το Κανάλι της Βουλής και τα επίσημα μέσα ενημέρωσης της Βουλής των Ελλήνων.

Οι προτάσεις που περιλαμβάνονται στο παρόν Υπόμνημα αποσκοπούν στη ριζική αναμόρφωση του θεσμικού πλαισίου της Χώρας, στην ενίσχυση της λαϊκής κυριαρχίας, στην αποκατάσταση της εμπιστοσύνης των πολιτών προς τους δημοκρατικούς θεσμούς και στην εμπέδωση των αρχών της λογοδοσίας, της διαφάνειας και του κράτους δικαίου.

Πιστεύουμε ότι η συνταγματική αναθεώρηση δεν μπορεί να περιοριστεί σε αποσπασματικές διορθωτικές παρεμβάσεις, αλλά οφείλει να αποτελέσει αφετηρία μιας ουσιαστικής θεσμικής επανεκκίνησης, με στόχο την αποκατάσταση της σχέσης εμπιστοσύνης μεταξύ Πολιτείας και πολιτών και την επαναφορά της λαϊκής κυριαρχίας στον πυρήνα της δημοκρατικής λειτουργίας του πολιτεύματος.

Οι Βουλευτές που συγκροτούν τη «Συμμαχία Ανεξάρτητων Βουλευτών», ήτοι οι Γεώργιος Μανούσος, Ιωάννης Δημητροκάλλης και Διονύσιος Βαλτογιάννης, καταθέτουν δημόσια τις προτάσεις αυτές έπειτα από πολύμηνη διαβούλευση με κοινωνικούς φορείς, επιστημονικούς συλλόγους, εκπροσώπους επαγγελματικών και παραγωγικών τάξεων, καθώς και με πολίτες από κάθε γωνιά της πατρίδας μας.

Καλούμε την Κυβέρνηση, τα κοινοβουλευτικά κόμματα και κάθε Βουλευτή του Ελληνικού Κοινοβουλίου να το-

ποθετηθούν επί των προτάσεων αυτών με αίσθημα ευθύνης, μακριά από μικροκομματικές σκοπιμότητες, στείρες αντιπαραθέσεις και τοξικότητα.

Η συνταγματική αναθεώρηση αποτελεί κορυφαία δημοκρατική διαδικασία και ιστορική ευκαιρία για τη θωράκιση των θεσμών, την αποκατάσταση της ισονομίας, την ενίσχυση της ανεξαρτησίας της Δικαιοσύνης, την προστασία των ατομικών δικαιωμάτων και τη διασφάλιση της πολιτικής λογοδοσίας.

Η παρούσα Βουλή έχει την ιστορική ευθύνη να ανταποκριθεί στο διαχρονικό αίτημα της ελληνικής κοινωνίας για περισσότερη δημοκρατία, περισσότερη δικαιοσύνη, ισχυρότερους θεσμούς και πραγματικό κράτος δικαίου.

Αθήνα, 10 Ιουνίου 2026

Οι προτείνοντες Βουλευτές:

Γεώργιος Μανούσος

Ιωάννης Δημητροκάλλης

Διονύσιος Βαλτογιάννης